

O Concello de Berducido e o Concello de Xeve

Benito Fontán Rivas

Escoitar ós vellos, remexer nos arquivos e buscar nos libros é un bo sistema para coñecer a verdade do, noutros tempos, acontecido.

Eu nunca lles oín falar ós meus antergos, do Concello de Berducido, só lles oín falar do Concello de Xeve. Claro está que a historia que nos venderon e os contos que nos contaron está, en moitos casos, moi lonxe da realidade. Por tal motivo dediqueime, só por curiosidade, a buscar a verdade nos libros e nos arquivos.

Xeve.- Parroquia do concello de Pontevedra.

Xeve.- Antigo concello, anexionado ó de Pontevedra Berducido.- Parroquia do concello de Pontevedra, o seu patrón é San Martiño.

Berducido.- Parroquia do Concello da Lama o seu patrón é San Martiño. Esta sería a resposta actual no ano 2006 segundo a Enciclopedia Galega. Pero retrocedendo no tempo e analizando os distintos

sistemas de goberno atopámonos no ano 1750 co Catastro do Marques de Ensenada no reinado dos primeiros Borbóns: Felipe V, Fernando VI e Carlos III no que a unidade básica de organización territorial era a parroquia, agrupadas estas en coutos e xurisdicións. Os coutos tiñan goberno propio e atopábanse dentro dunha xurisdición. Aquí atopamos o COUTO DE XEVE formado por tres parroquias: San Martiño de BERDUCIDO, Santa Maria de XEVE e San Andrés de XEVE pertencente ó Señorío de Bermúdez de Castro que nomeaba trienalmente un xuíz ordinario, escribán de número e procurador xeral e para cada parroquia un maordomo pedáneo.

Pasado o tempo nos reinados de Carlos III (1759-1788) e de Carlos IV (1788-1808) podemos ver, na obra de Floridablanca, "España dividida en provincias e intendencias e subdividida en partidos" (1789), a organización territorial daquela época na que aparecen as parroquias e os coutos pertencentes a xurisdicións e os señoríos que as

Antiga Casa Consistorial de Xeve. Santa María de Xeve.

Sesión extraordinaria del 1 de Agosto de 1944

Sres. asistentes:-

*D. Benito Rivas
Manuel Gineiro
Jni Pérez
Cándido Montaña
Gerardo Fontán
Manuel Maguiness
Jni García
Cándido Salda*

En Fene a uno de Agosto de mil novecientos cuarenta y cuatro, siendo la hora de las diez y nueve, y previamente convocados en legal forma, reuniéronse en la Casa Comunal los señores Gestores que al margen se relacionan bajo la presidencia del Sr. Alcalde Don Benito Rivas Hermida con objeto de celebrar sesión extraordinaria. Hecan excusado su asistencia los señores Dr. Manuel Salda, Don Manuel Gómez y Don Severino Zabada.

Abierta la sesión por el Sr. Presidente el infrascrito Secretario dió lectura del acta de la sesión anterior que fué aprobada por unanimidad. Seguidamente y de orden del Sr. Alcalde procedió a la lectura de la siguiente comunicación del Excmo. Sr. Gobernador Civil de la provincia, trasladada a este Ayuntamiento por la Alcaldía del

gobernan. Neste período aparece a XURISDICIÓN DE XEVE formada polas mesmas parroquias: Berducido, Santa María e San Andrés de Xeve, que é un Señorío Secular con xurisdición ordinaria de D. Gaspar Bermúdez.

No ano 1812, no reinado de Fernando VII, as Cortes Constituíntes, reunidas en Cádiz o día 19 de marzo deste ano, promulgan a Constitución de Cadiz. É aquí cando aparecen, realmente os concellos tal como hoxe os entendemos. O Artigo 309 desta Constitución di: "Para el gobierno interior de los pueblos habrá ayuntamientos compuestos por alcaldes, regidores, procuradores síndicos.... presididos por un jefe político. O Artigo 310.: "Se pondrá ayuntamiento en los pueblos que lleguen a mil almas..." Para levar a cabo a creación dos concellos tense en conta o Artigo 10 desta Constitución de 1812, no que Galicia figura como unha soa provincia e polo tanto debe ter unha soa

Deputación que se constitúe o 9 de marzo de 1813 en Santiago trasladándose A Coruña o día 13 do mesmo mes.

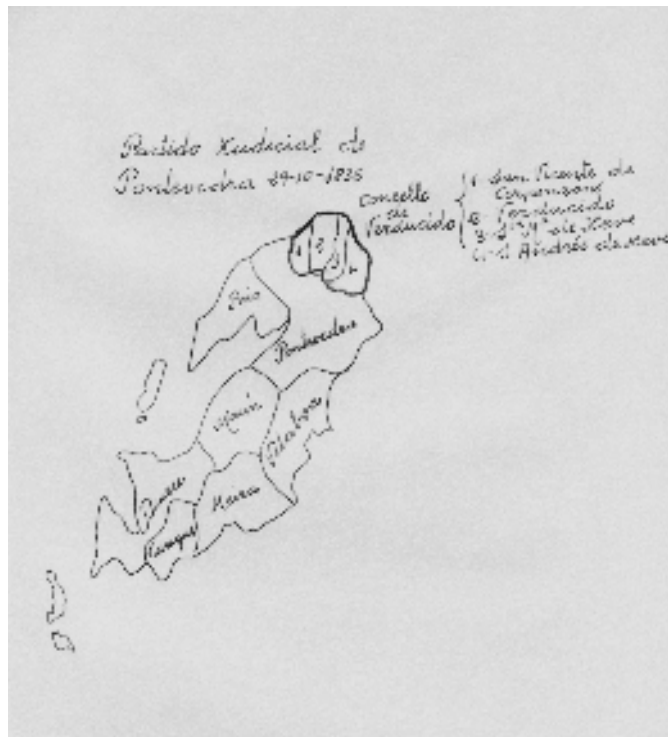
Circunstancias especiais foron a causa de non crearse concellos nos primeiros anos deste reinado: A penetración dos franceses en España, o desterro do Rei, o seu regreso o catro de agosto de 1814 derogando a Constitución, etc. ata que no ano 1820 se ve obrigado a xurala. Neste período constitucional con data de outubro de 1821 aparece por primeira vez o CONCELLO DE XEVE, pertencente o Partido Xudicial de Pontevedra. Nos anos 1822-1823 hai que ter en conta un feito transcendental; a división de Galicia en catro provincias: A Coruña, Lugo, Ourense e Vigo segundo o decreto LIX das Cortes do 27 de xaneiro de 1822. Despois desta división provincial créanse na Provincia de Vigo 153 concellos. Entre eles aparece o CONCELLO DE XEVE con 2778 almas,

dotado cun presuposto de 2083 ´ 17 reales de bellón pertencente ó Partido Xudicial de Pontevedra.

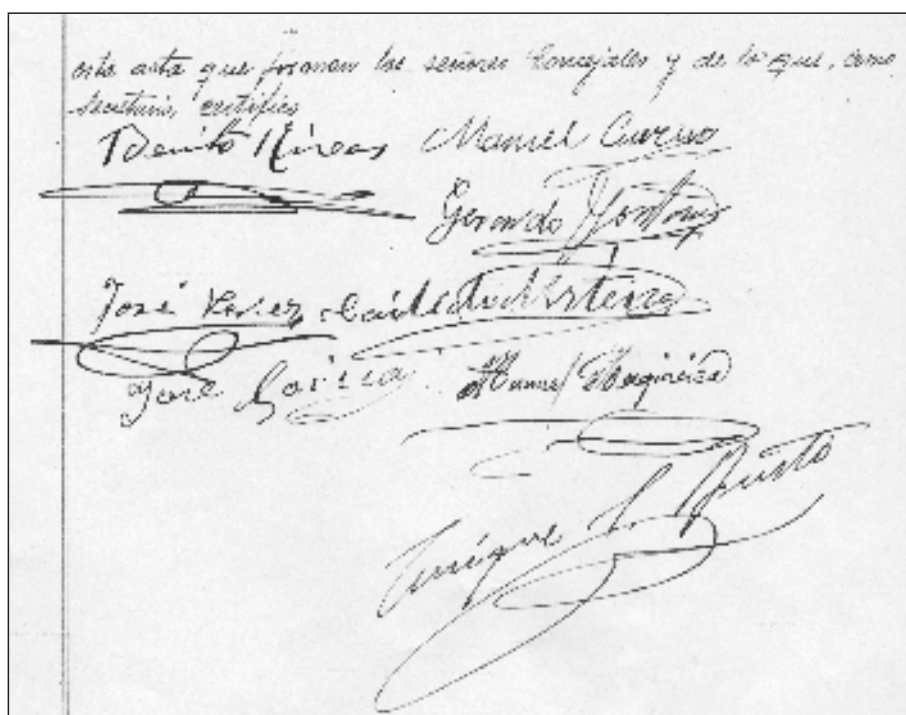
No ano 1823 recupera o poder absoluto Fernando VII. Fai desaparecer esta división territorial para voltar ó antigo réxime de coutos e xurisdicións, desaparecendo os 153 concellos existentes ó comezo deste ano, así como a Provincia e a Deputación de Vigo.

Co Real Decreto de 30 de novembro de 1833 aparece unha nova división provincial. Volven de novo as catro provincias de Galicia : A Coruña, Lugo, Ourense e o cambio de nome da de Vigo que pasa a chamarse de Pontevedra. Nesta división a provincia de Pontevedra ten 107 entidades locais: 37 son coutos e 70 son xurisdicións. O que era Concello de Xeve transfórmase en Xurisdición de XEVE-BERDUCIDO.

No ano 1835 co Real decreto de 24 de Xullo reorganízase de novo o territorio e despois de moitas peticións e propostas para a creación de concellos, o B.O.P. do 30 de novembro de 1836 publica a nova planta do Partido Xudicial de Pontevedra que é onde nace o CONCELLO de BERDUCIDO, formado polas parroquias de: San Martiño de Berducido como capital con 266 veciños e 884 almas, a de San Vicente de Cerponzóns con 109 veciños e 274 almas, a de San Andrés de Xeve con 360 veciños e 1201 almas e a de Santa María de Xeve con 234 veciños e 722 almas. En total este concello no ano 1836 tiña 969 veciños e 3101 almas. Unha vez publicado no B.O.P. comezan as reclamacións. Entre elas a dos veciños de San Vicente de Cerponzóns que queren cambiar de concello e o 13 de novembro

de 1841 piden segregarse de Berducido para facer un concello novo con Lérez, Alba e Campañó e así aforrar cartos nas contribucións. Pero o 17 de xullo de 1844, o crego e os veciños piden de novo integrarse en Berducido e que as restantes do Concello de Alba : Lérez, Alba e Campañó se incorporen ó concello de Pontevedra, para aforrar gastos.

No ano 1845 o pedáneo de Xeve e dous rexedores do Concello Berducido solicitan o traslado da Capital para Santa María de Xeve. Solicitude que é transmitida ó Concello de Berducido pola Deputación de Pontevedra e aceptada en sesión do 20 de agosto de 1847 e o Gobernador Civil da conta de que S.M. El rey por -R.O. de 30 de Octubre de 1847- acorda o traslado da Capital de Berducido a Santa María de Xeve e o concello a partir desta data chamarase CONCELLO DE XEVE. O concello co nome de Berducido tivo unha vida de once anos, dende 1836 ata 1847. O concello co nome de Xeve tivo dúas épocas, nos anos 1821 e 1822 e dende 1847 ata 1944, o que supón 99 anos de vida que sumados os once co nome de Berducido fan un total de 110 anos, ata que por acordo do Consello de Ministros do 17 de febreiro de 1944 foi anexionado ó Concello de Pontevedra. O motivo desta anexión ,

parece ser, segundo contan os vellos, que naqueles anos de fame da posguerra os concellos pequenos non tiñan dereito as cartillas de racionamento.

Resumo

1750-Couto de Xeve
1789-Xurisdición de Xeve
1821-Concello de Xeve
1822-23 -Concello de Xeve
1833-Xurisdición de Xeve-Berducido
1836-Concello de Berducido
1847-Concello de Xeve ata 1944

Escudo da antiga Casa Consistorial de Xeve.